

Skötselplan för naturreservatet Stänkelstorp i Tranås kommun

Innehållsförteckning

1. SYFTET MED NATURRESERVATET	1
2. BESKRIVNING AV OMRÅDET	2
2.1 Administrativa data	2
2.2 Topografi, geologi och hydrologi	3
2.3 Historik och markanvändning	3
2.4 Växt- och djurliv	3
2.5 Friluftsliv	4
2.6 Bebyggelse och anläggningar	4
2.7 Källförteckning	4
3. MÅL OCH SKÖTSELÅTGÄRDER FÖR NATURRESERVATET	4
3.1 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	4
3.2 Friluftsliv och gränser	7
3.3 Sammanfattning av planerade skötselåtgärder	7
4. DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	8
4.1 Uppföljning av skötselåtgärder	8
4.2 Uppföljning av bevarandemål	8
5. BILAGOR	8

Skötselplanens giltighetstid

Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen i Jönköpings län 2011 och gäller tills vidare men bör revideras när tillsyn eller uppföljning visar att behov finns. Beslutets syfte och föreskrifter sätter ramarna för skötselplanens revidering.

Vid frågor om skötsel av reservatet kontakta Länsstyrelsens växel, telefon: 036-39 50 00.

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- restaurera och bevara en gles, ljusöppen tallnurskog på näringsrik mark med förekomst av gammal tall och inslag av lövträd, samt bevara naturtypens biologiska mångfald
- bevara en flerskiktad luckig barrblandskog med lövträdsinslag, död ved, grova barrträd och grov asp, samt bevara naturtypens biologiska mångfald

Syftet ska uppnås genom att:

- området formas av naturliga processer eller, när detta inte är tillräckligt, med åtgärder som efterliknar effekterna av brand respektive bete
- området initialt restaureras genom att granandelen reduceras i framförallt tallskogen

2. Beskrivning av området

2.1 ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Stänkelstorp
Skyddsform	Naturresevat
Areal	12,4 hektar (ha)
Beslut om Natura 2000	Nej
IUCN-kategori	IV – Habitat/Artskyddsområde
Miljömål	Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv
Län	Jönköping
Kommun	Tranås
Socken	Adelöv
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets centrala och östra delar (13)
Karta	Fastighetskarta: 7E7g Terrängkarta: 7ENO
Lägesbeskrivning	Knappt 9 km nordost om Örserum och 5 km norr om Adelöv kyrka
Fastighet(er)	Stänkelstorp 4:2 (fastighetsreglering pågåar) Nyttjanderätter och servitut redovisas i sakägarförteckningen, bilaga 3
Markägarkategorier	Staten (Naturvårdsverket)
Gräns	Enligt beslutskartan, bilaga 1. Gränsen är inmätt av Lantmäteriet.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län
<i>Areal per markslag</i>	
Skog	12,4 ha

Naturtyper

Natura 2000-habitat

Tallskog	5,8 ha	Ej habitat
Barrblandskog	5,7 ha	Ej habitat
Ungskog	0,9 ha	Ej habitat

2.2 TOPOGRAFI, GEOLOGI OCH HYDROLOGI

Stänkelstorp ligger i norra delen av Adelöv socken i Tranås kommun, cirka 3 kilometer söder om länsgränsen mot Östergötland. Området utgörs av ett höjdparti med frisk kalkpåverkad mark samt ett mindre område med sumpmark. Berggrunden utgörs av granit och jordarten av morän. Områdets högsta punkt är belägen 254 meter över havet och den maximala höjdskillnaden i området ligger på 15 meter. Stänkelstorp ligger inom Svartåns avrinningsområde.

2.3 HISTORIK OCH MARKANVÄNDNING

De äldsta tallarna indikerar en trädkontinuitet i området sedan 1600-talet, dock är skogen påverkad av huggningsingrepp under olika tidsepoker. Under sekelskiftet vid 1900-talets början avverkades all timmergran i området. Reservatets sydvästra del har en tydlig prägel av skogsbete, med inslag av grova spärrgreniga granar och tallar. Sumpskogen i områdets norra del är påverkad av gallring och dikningsåtgärder under 1970-talet. I nordväst ingår en några år gammal föryrngringsyta. Det saknas registrerade fornlämningar i området.

2.4 VÄXT- OCH DJURLIV

Stänkelstorp är en skog med hög bonitet där naturvärdena är knutna främst till områdets långa trädkontinuitet samt rika förekomst av gamla tallar. Objektet domineras av en högre, flerhundraårig tallskog där grova, flatbarkiga tallar samsas med enstaka gammelgranar och ett fåtal äldre lövträd. Underväxten består främst av gran, hassel och ek. I barken av de äldsta granarna syns spår av skalbaggen granbarkgnagare. På många av tallarna förekommer fruktkroppar av tallticka. Tallticka orsakar vittröta och är vanligast på tallar som är mellan 150 och 200 år. Mängden och kontinuiteten av innanmurkna träd gör området intressant ur entomologisk synvinkel. De grova rötskadade tallarna är dessutom lämpliga som boträd för spillkråka och de gamla hålträden nyttjas av pärluggla, sparvuggla och andra hålhäckande fågelarter. Även tjäder har observerats i området.

Den västra delen av området är flackare och fuktigare och skogen domineras av gran. Den sydvästra delen har en tydlig prägel av gammalt skogsbete med inslag av grova spärrgreniga granar, aspar och tallar. Där finns ett olikåldrigt trädskikt med bland annat asp, klibbal, björk, ek, rönn, oxel och hassel. Hassel, asp och ek bedöms ha längst kontinuitet i området. I florin ingår blåsippa och på de gamla mossfällarna växer knärot. Den långa trädkontinuiteten på kalkpåverkad mark medför att området kan förväntas hysa en intressant marksvampflora. Signalarter av framför allt mossor indikerar naturvärden kopplade till äldre barrskog med hög fuktighet.

Norra delen av reservatet utgörs av tallsumpskog med trädskikt av gammal tall. Ett tätt underbestånd av gran har etablerat sig i området efter gallring och dikningsåtgärder på 1970-talet. I området finns även en mindre

föryngringsyta som har uppstått efter avverkning. Föryngringsytan har markberetts och stängslats in och under 2011 har granen inom ytan avvecklats. I markberedningsfårorna finns naturligt föryngrad tall, sälg och björk. I resterande del av reservatet saknas tallföryngring.

Skogen har plockhuggits under olika tidsepoker och döda träd har avverkats kontinuerligt, varför tillgången på gammal död ved är begränsad. Ny hård död ved i form av torrträd, högstubbar och lågor har tillkommit efter stormar och insektsangrepp under 2000-talet. Nordvästra kanten stormskadades efter avverkning av angränsande skog.

Kända förekomster av signal- och rödlistade arter med mera finns samlade i bilaga 2b.

2.5 FRILUFTSLIV

Stänkelstorp är i dag inte ett välbesökt område och bedöms vara av mindre betydelse för friluftslivet även efter bildandet av naturreservatet.

2.6 BEBYGGELSE OCH ANLÄGGNINGAR

Inga befintliga bebyggelser eller anläggningar finns inom naturreservatet.

2.7 KÄLLFÖRTECKNING

Fornlämningsregistret. Riksantikvarieämbetet.

Länsstyrelsen i Jönköpings län. Databas över hotade arter.

Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1995. Natur i Jönköpings län.

Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen. Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län. Meddelande 2006:8.

SGU. Jordartskartan och Berggrundskartan 1989

Skogsvårdsstyrelsen 1996. Beskrivningar över naturvärdesobjekt

3. Mål och skötselåtgärder för naturreservatet

3.1 SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH ÅTGÄRDER

För skötselområdesindelning, se skötselplankarta bilaga 2b.

SKÖTSELOMRÅDE 1	TALLSKOG	6,7 HA
Naturtyp:	Tallskog	5,8 ha
	Ungskog	0,9 ha
Natura 2000-habitat:	Ej habitat	

OMRÅDESBESKRIVNING

Skötselområdet består av gammal barrskog med brandpräglade naturvärden. Tallarna är i åldern 80 till 300 år medan granarna har en mer varierad ålder med enstaka individer äldre än 200 år. Flertalet av tallarna är rötskadade och många bär fruktkroppar av tallticka. Skogen har tidigare plockhuggits, varför

tillgången på gammal död ved är begränsad. Hassel och ek förekommer i underbeståndet. En körväg som även nyttjas för skogstransport från omgivande fastighet går genom området.

Delområde 1a består av en inhägnad och markberedd yta med självföryngrade plantor av tall och olika lövträd.

BEVARANDEMÅL

Området ska bestå av en ljusöppen tallnaturskog med trädindivider av tall som är äldre än 300 år och ett stort inslag av torrträd och lågor. Det ska finnas olika generationer av tall och föryngring av tall. Det ska finnas förutsättningar för förekomst av talticka. Arealen tallnaturskog ska utgöra minst 6 ha.

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

- Inom delområde 1a ska ersättningsträd av tall samt framtida naturvärdesträd gynnas genom att konkurrerande individer av framförallt gran avvecklas. Röjningsrester får avlägsnas ur reservatet vid dessa åtgärder.
- I övriga skötselområdet ska en etablering av naturligt föryngrad tall gynnas genom luckbildning i trädskiktet samt punktvis störning av markytan, exempelvis genom punktbränning. Vid behov får skyddsåtgärder mot viltbete, exempelvis uppsättning av viltstängsel, genomföras för att främja den nya tallgenerationen.
- Inslaget av yngre och medelålders granträd reduceras för att öppna upp skogen samt för att gynna gamla trädindivider och ersättningsträd av tall. Om möjligt bränns delar av avverkningsavfallet på lämpliga platser inom reservatet för att skapa markstörning och sotad ved.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Återkommande naturvårdsbränning anses teoretiskt sett vara den mest lämpade metoden för att gynna områdets brandpräglade naturvärden, men bedöms i dagsläget inte vara praktiskt genomförbar. Istället bör åtgärder som efterliknar effekterna av brand utföras, exempelvis punktvis störning av markytan och luckbildning i trädskiktet, i syfte att främja tallföryngringen samt hålla efter granuppkomsten.
- Körvägen (bilaga 2b) ska hållas fri från nedfallna träd eller hindrande delar av träd genom att de flyttas och vid behov kapas och läggs i gynnsamt exponeringsläge. Vindfällda träd av yngre och medelålders gran, som av naturvårdsskäl inte bör lämnas i reservatet, kan upparbetas och transporteras ut ur reservatet.

ÖVRIGA SKÖTSELÅTGÄRDER, GÄLLER ÄVEN FÖR SKÖTSELOMRÅDE 2

- Inventering med avseende på insekter knutna till gamla och grova tallar samt hålträd
- Inventering med avseende på storsvampar

- Omprövning av den del av markavvattningsstillståndet som berör reservatsområdet

SKÖTSELOMRÅDE 2	PLOCKHUGGEN BONDESKOG 5,7 HA
Naturtyp:	Barrblandskog 5,7 ha
Natura 2000-habitat:	Ej habitat

OMRÅDESBESKRIVNING

Området består av en spontant etablerad blandskog av gran, tall, ek, asp, björk och hassel på tidigare betad och brukad mark. Skogen har med åren blivit allt mer grandominerad. Hassel, asp och ek bedöms ha längst kontinuitet i området. Det finns rikligt med blåsippor i fältskiktet. Trädskiktet är påverkat av tidigare gallring och plockhuggning. Flera granar, liksom några tallar och aspar, är mycket grova och vidvuxna. I sydväst gränsar området till en betesmark. Norra delen av området består av gammal gallrad tallskog på en dikespåverkad torvmark. I anslutning till diken växer ett tätt underbestånd av gran.

BEVARANDEMÅL

Området ska utgöras av en skiktad, olikåldrig, luckig naturligt föryngrad lövrik barrblandskog. Det ska finnas grova och gamla naturvärdesträd av gran, tall och lövträd. Det ska finnas rik tillgång på död ved i olika nedbrytningsstadier med lämpliga substrat för arter som grön sköldmossa, långflikmossa och vedticka. Ek, hassel och asp ska vara ett betydande inslag i barrskogen och det ska finnas bärande träd och buskar i bryn mot inägomark.

RESTAURERINGSÅTGÄRDER

- Granbeståndet glesas ut genom att i första hand ta bort konkurrerande individer kring naturvärdesträd samt genom att skapa luckor, främst längst med områdets ytterkant, för att forma särskilt stormfasta träd. Utglesningen bör i första hand inriktas på yngre och medelålders gran. Den borttagna granen får upparbetas och transporteras ut ur reservatet i de fall träden inte av naturvårdsskäl bör lämnas inom reservatet.

LÖPANDE SKÖTSELÅTGÄRDER

- Vid behov ska man fortsätta att hålla fritt kring naturvärdesträden, särskilt i områdets ytterkant, samt glesa ut granbeståndet genom borttagning av inväxande gran, för att framhäva områdets luckighet samt gynna ett ökat inslag av lövträd

3.2 FRILUFTSLIV OCH GRÄNSER

BEVARANDEMÅL

Naturreservatets gräns ska vara markerad enligt Naturvårdsverkets anvisningar. Det ska finnas ett område iordningställt med möjlighet att parkera minst två personbilar. Besökare till reservatet ska kunna ta del av information om området genom en informationstavla som beskriver reservatets naturvärden och reservatsföreskrifter samt visar en karta över reservatet. Naturreservatet är inte tänkt som ett besöksreservat och kommer inte att skyltas från vägen.

SKÖTSELÅTGÄRDER

- Naturreservatets gräns ska markeras enligt Naturvårdsverkets anvisningar inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft
- I reservatets södra del ska ett område iordningsställas för att möjliggöra parkering av minst två personbilar, senast 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft
- En informationstavla med information om reservatets naturvärden och reservatsföreskrifter samt karta placeras i reservatets södra del inom 1 år efter att beslutet om naturreservatet vunnit laga kraft

3.3. SAMMANFATTNING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

Åtgärd	Var	När
Gränsmarkering	Yttergräns	2011-2012
Område för parkering av minst två personbilar	I reservatets södra del	2011-2012
Informationsskylt	I reservatets södra del	2011-2012
Reducering av yngre och medelålders gran	Skötselområde 1	2011-2016, därefter fortlöpande
Luckhuggning och punktvis störning av markytan, samt eventuell instängsling av nyetablerad tall	Skötselområde 1	2011-2021, därefter fortlöpande
Individuellt skydd av nyetablerad tall och framtida naturvärdesträd	Skötselområde 1a	fortlöpande
Frihuggning kring naturvärdesträd	Skötselområde 2	2011-2021, därefter fortlöpande
Utglesning av granbeståndet	Skötselområde 2	Vid behov
Inventering av storsvampar och insekter knutna till gamla och grova tallar samt hålträd	Hela reservatet	2011-2015
Omprövning av markavvattningstillstånd	Hela reservatet	2011-2015
Uppföljning av bevarandemål	Hela reservatet	Enligt basinventering

4. Dokumentation och uppföljning

4.1 UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Alla skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska dokumenteras, skriftligt och vid behov med foto. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden.

4.2 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

En fördjupad uppföljning av naturreservatets värden (natur- och friluftslivs-värden) och de uppsatta bevarandemålen bör ske. Uppföljningen ska ske enligt riktlinjer för uppföljning av skyddade områden.

5. Bilagor

- 2a Artlista
- 2b Skötselplankarta

Urval av arter inom naturreservatet Stänkelstorp

Nedan redovisas kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv samt andra arter av intresse. Arterna är indelade i grupp och därefter i bokstavsordning efter det svenska namnet med det latinska namnet inom parentes.

Kategori: RE (nationellt utdöd), CR (akut hotad), EN (starkt hotad), VU (sårbar), NT (nära hotad), DD (kunskapsbrist), LC (rödlistad 2005 men 2010 bedömd livskraftig), S3 (høgt signalvärde), S2 (medelgott signalvärde), S1 (lågt signalvärde). EU (arter i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet).

Inventerat: det år som senaste fyndet observerades

Referens: LM (Lena Wedmo, Länsstyrelsen), KM (Kjell Mohlin, Länsstyrelsen)

Tabell över kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv samt andra arter av intresse. Sekretessarter är inte angivna.

Art	Kategori	Inventerat	Referens
Kärlväxter			
Blåsippa (<i>Hepatica nobilis</i>)	S1	2005	LW
Knärot (<i>Goodyera repens</i>)	NT, S2	2005	LW
Ormbär (<i>Paris quadrifolia</i>)	S1	2007	KM
Tibast (<i>Daphne mezereum</i>)	S1	2007	KM
Vättersos (<i>Lathraea squamaria</i>)	S3	2007	KM
Mossor			
Blåmossa (<i>Leucobryum galucum</i>)	S2	2005	LW
Grön sköldmossa (<i>Buxbaumia viridis</i>)	S3, EU	2007	KM
Krusig ulota (<i>Ulota crispa</i>)	S2	2005	LW
Långfliksmossa (<i>Nowellia curvifolia</i>)	S3	2007	KM
Vårig sidenmossa (<i>Plagiothecium undulatum</i>)	S3	2005	LW
Svampar			
Rävticka (<i>Inonotus rheades</i>)	S2	2007	KM
Tallticka (<i>Phellinus pinii</i>)	NT, S2	2005	LM
Vedticka (<i>Phellinus viticola</i>)	S2	2007	KM
Insekter			
Granbarkgnagare (<i>Microbregma marginata</i>)		2007	KM
Fåglar			
Spillkråka (<i>Dryocopus martius</i>)	EU	2005	LW
Tjäder (<i>Tetrao urgallus</i>)	EU	2005	LW

Källförteckning

Artdatabanken 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010.

Bilaga 1 till fågeldirektivet

Bilaga 2 till art- och habitatdirektivet

Skogsstyrelsen 1994. Signalarter i projekt nyckelbiotoper

Skogsstyrelsen 2000. Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog

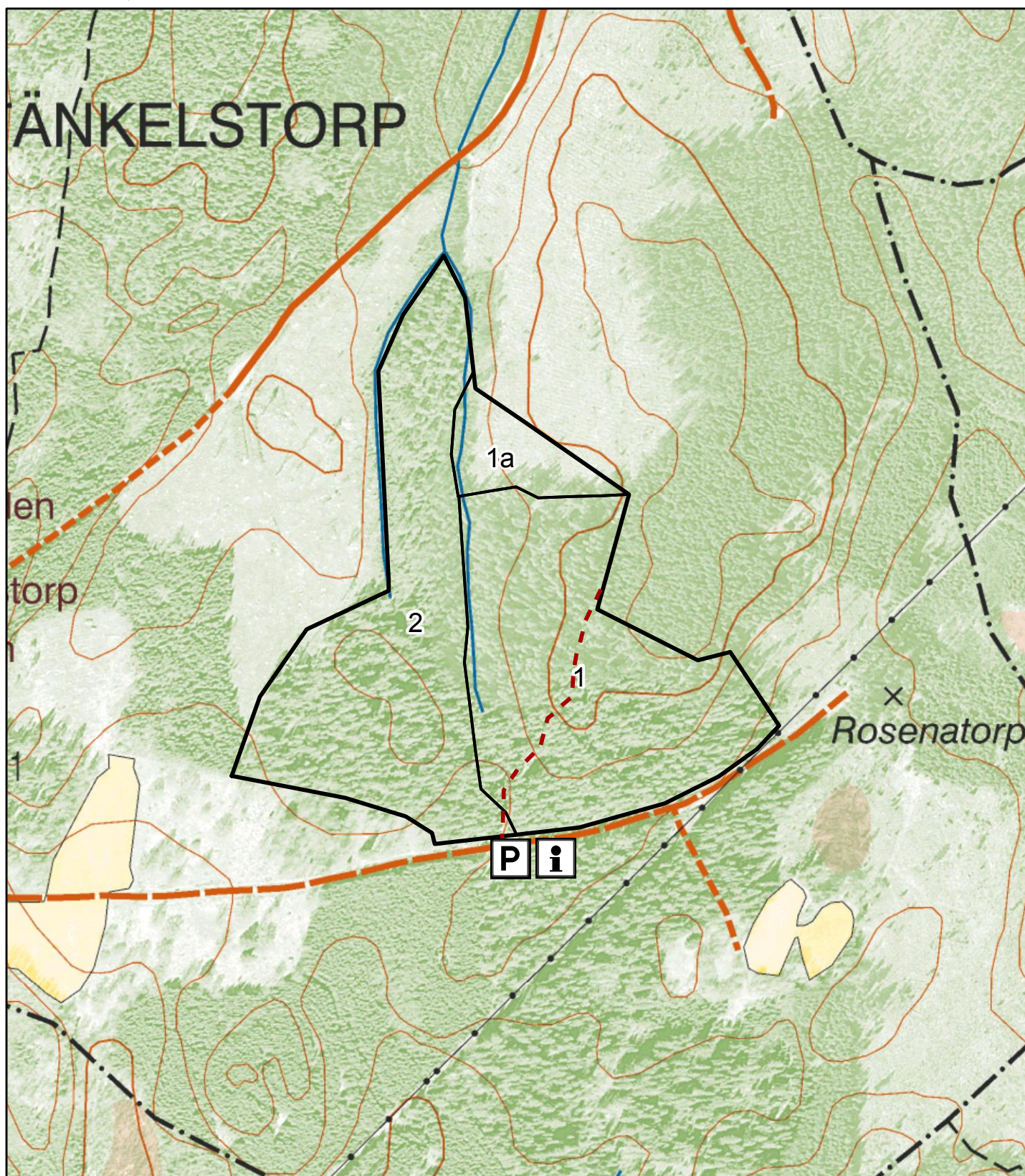
Naturreservatet Stänkelstorp

Bilaga 2b

Skötselplankarta

Tillhör Länsstyrelsens beslut

2011-10-19, dnr 511-3833-07

© Lantmäteriet

Kartkälla: Länsstyrelsen i Jönköpings län
Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning
Lantmäteriverket 1999-09-16

 Reservatsgräns

 Skötselområden

 Körväg

 Informationsskylt

 Parkering

1:5 000

